

BUYUK AJDODLARIMIZNING ILMIY MEROSINI CHUQUR O‘RGANISH VA TARG‘IB ETISH

Farmonova Saodat Rahmonovna

*Navoiy arxitektura va qurishlash texnikumi
Yoshlar ishlari bo‘yicha direktor o‘rinbosari*

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada buyuk ajdodlarimizning ilmiy merosini chuqur o‘rganish va targ‘ib etish dolzarb masallari o‘rganilgan, shuningdek Prezidentimiz, Shavkat Mirziyoyev rahnamoligida buyuk ajdodlarimizning ilmiy merosini chuqur o‘rganish va targ‘ib etish masalasida qilinayotgan ishlar tahlil qilingan. Yangilanayotgan O‘zbekistonda ulug‘ ajdodlarimiz merosini o‘rganishga qaratilayotgan yangicha nazar, yangicha munosabatlar chuqur o‘rganilgan.

Kalit so‘zlar: Taraqqiyot strategiyasi allomalar, allomalar merosi, ajdodlar merosi, mustaqillik, Yangi O‘zbekiston, Uchinchi Renessans, IHT, IRSIKA, AYSESKO, YUNESKO.

KIRISH

Prezidentimiz, Shavkat Mirziyoyev rahnamoligida milliy urf-odat va qadriyatlarimizni tiklash, muqaddas dinimizni, aziz avliyo va ulamolarimizning boy merosini teran o‘rganish, ularning qadamjolarini obod qilish, tarixiy obidalarni asrab-avaylash yo‘lida beqiyos ishlar amalga oshirilmoqda.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi “2022-2026yillarga mo‘ljallangan “Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi PF60-son farmonida buyuk ajdodlarimizning boy ilmiy merosini chuqur o‘rganish va keng targ‘ib qilish asosiy vazifa sifatida yoritilgan¹. Shu o‘rinda fikrimizning amaliy isboti sifatida “2022-2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasini “Inson qadrini ulug‘lash va faol mahalla yili”da amalga oshirishga oid Davlat Dasturida ham aynan “**IHT, IRSIKA, AYSESKO, YUNESKO** kabi dunyoning nufuzli xalqaro tashkilotlari, ilmiy-tadqiqot markazlari va universitetlari bilan hamkorlikda “Yangi O‘zbekiston – Uchinchi Renessans” shiori ostida xalqaro konferensiya, simpozium va anjumanlar tashkil etish”, “Buyuk ajdodlarimizning boy ilmiy-ma’naviy merosini keng targ‘ib qilish maqsadida yurtimizdan yetishib chiqqan allomalarning asarlarini xalqchil tarjimasini amalga oshirish, ular asosida ilmiy va ommabop risolalar yaratish”, “Buyuk

¹ 2022-2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasini “Inson qadrini ulug‘lash va faol mahalla yili”da amalga oshirishga oid Davlat Dasturi /O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60son Farmoni//Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 29.01.2022-y., 06/22/60/0082-son.

ajdodlarimizning boy ilmiy-ma'naviy merosini keng targ'ib qilish maqsadida yurtimizdan yetishib chiqqan allomalar qalamiga mansub 100 ta asarning xalqchil tarjimasini amalga oshirish, ular asosida ilmiy va ommabop risolalar yaratish, buyuk ajdodlarimizning boy ilmiy-ma'naviy merosini keng targ'in qilish maqsadida O'zbekiston xalqaro Islom akademiyasi, Islom sivilizatsiyasi markazi, Imom Buxoriy, Imom Termiziy, Imom Moturidiy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazlari faoliyatini qo'llab-quvvatlash" kabi vazifalarning belgilanganligini alohida keltirib o'tish maqsadga muvofiqdir. O'z o'rnida Prezidentimiz tomonidan ilgari surilgan bu besh muhim tashabbus o'sib kelayotgan yosh avlodni barkamol etib tarbiyalashga qaratilgani bilan g'oyat ahamiyatlidir. Chunki, bugun o'sib kelayotgan yosh avlod bolaligidanoq qanchalik sportga, san'atga, til o'rganishga va kitob o'qishga qiziqsa, uning bu qiziqishlari, intilishlari qo'llab-quvvatlansa bu chora-tadbirlar albatta kelajakda o'z samarasini beradi. Yoshlar qanchalik ma'naviy-ma'rifiy jihatdan yuksak, ham jismonan, ham ruhan, ham intellektual jihatdan barkamol bo'lsa, ularning turli yot illatlarga qarshi immuniteti ham shunchalik kuchli va mustahkam bo'ladi.

Prezidentimizning 2020 yil 29 dekabrda Oliy Majlisga yo'llagan Murojaatnomalarida qayd etilganidek, "Ushbu maqsad yo'lida yoshlarimiz o'z oldiga katta marralarni qo'yib, ularga erishishlari uchun keng imkoniyatlar yaratish va har tomonlama ko'mak berish – barchamiz uchun eng ustuvor vazifa bo'lishi zarur. Shundagina farzandlarimiz xalqimizning asriy orzu-umidlarini ro'yobga chiqaradigan buyuk va qudratli kuchga aylanadi"² O'tmishimizni qanchalik yaxshi bilsak va e'zozlasak, hozirgi davrni, mustaqillikning istiqbolini shunchalik chuqur anglaymiz. Asosiysi mustaqillik tufayli xalqimizning madaniy-ma'naviy taraqqiyotiga keng yo'l ochildi. Hozirda milliy meros mohiyatini anglashgina emas, shu bilan birga uni rivojlantirish uchun imkoniyatlar yaratildi. Juda ko'plab ilmiy, badiiy, tarixiy, falsafiy, asarlar, qadimiy qo'lyozmalar ketma-ket qayta nashr qilinmoqda.

ASOSIY QISM

Darhaqiqat, yurtimiz qadimdan dunyo ilm-fani rivojlangan mintaqalardan biri sifatida ma'lum va mashhur bo'lgan. Barcha davrlarda bobolarimiz ilmning millat va davlat kelajagidagi o'rnini juda yaxshi anglagan. Buning yorqin dalili sifatida muhaddislar sultoni — Imom Buxoriy bobomizning o'n ikki asr oldin "Dunyoda ilmdan boshqa najot yo'q va bo'lmagay" degan fikrlarini keltirish mumkin. Qadimdan qaysiki davlatda hukmdor olimu ulamolarni qo'llab-quvvatlagan bo'lsa, o'sha yurt, albatta, ravnaq topgan. Xorazmdagi Ma'mun akademiyasi, Bag'doddagi "Bayt ul-hikma" yoki temuriylar davri ilm-fani o'z davrida rivojlanishning yuksak cho'qqisiga erishgan va hali-hanuz jahon ilm-fani rivojida asos bo'lib xizmat qilmoqda.

²Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси//Халқ сўзи, 2020 йил, 30 декабрь.

Ma’naviy ildizimiz bo‘lmish yozma merosning tadqiqi va talqiniga xolisona yondashuv, boy tariximizning bizga ma’lum va noma’lum sahifalarini yoritishga, tabiiyki, mustaqillik yillarida imkon yaratildi. Keyingi yillarda manbalar tadqiqi va ularni saqlashga alohida e’tibor qaratilmoqda. Binobarin, Prezidentimizning 2017 yil 24 maydagi “Qadimiy yozma manbalarni saqlash, tadqiq va targ‘ib qilish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarorida O‘zFA Sharqshunoslik instituti qadimiy qo‘lyozmalarni o‘rganish bo‘yicha mamlakatimizdagi yetakchi ilmiy muassasa etib belgilandi.³

Mamlakatimiz rahbari O‘qituvchi va murabbiylar kuniga bag‘ishlangan tantanali marosimdagi nutqida Fanlar akademiyasi Sharqshunoslik instituti fondlarida saqlanayotgan yuz mingdan ortiq nodir qo‘lyozmaga dunyo ahli havas qilishini aytdi. Bu, albatta, bizga cheksiz g‘urur bag‘ishlaydi. Shuning bilan birga, zimmamizga katta mas’uliyat yuklaydi. Zero, o‘tmishda yaratilgan bu nodir qo‘lyozma kitoblarni o‘zbek va xorijiy tillarda bugungi o‘quvchining talabiga mos ravishda nashrga tayyorlash ishlarini jadallashtirishimiz darkor. Ularning chop etilishi xalqimizga o‘tmishning bebaho merosi va madaniyati durdonalari bilan yaqindan tanishish imkonini beradi.

Institut fondidagi qo‘lyozmalarni mavzu bo‘yicha kataloglashtirish ishlarining davomi sifatida falsafa hamda filologiyaga oid asarlar qo‘lyozmalari kataloglarining dastlabki jildlari tayyorlandi. O‘rta asrlarda yashagan termizlik olimlar tomonidan islom ilmlari, tasavvuf, adabiyot va tibbiyot sohalari bo‘yicha ta’lif etilgan 300 ta asarning 1419 ta ilmiy tavsifidan iborat “Termizlik olimlar asarlarining jahon fondlaridagi qo‘lyozmalari” katalogi chop etildi.

Imom Termiziy markazining tashkil etilishi va respublikada termizlik olimlarning ilmiy merosini o‘rganish bo‘yicha olib borilayotgan izlanishlarning faollashgani munosabati bilan Abu Iso Termiziy, Hakim Termiziy, Xoja Samandar Termiziy, Adib Sobir Termiziy kabi olimlarning diniy, didaktik va adabiy mazmundagi asarlari ilk bor o‘zbek tiliga ilmiy izohli tarjima qilinib, to shu kungacha 15 ta kitob shaklida e’lon qilindi.

Yozma meros yodgorliklarini targ‘ib qilish maqsadida institut fondidagi Alisher Navoiy asarlarining XIV–XVI asrlardagi miniatyuralari va boshqa qo‘lyozma kitob bezaklarini o‘z ichiga olgan “Kitobat san’ati durdonalari” nomli kitob-albom nashr etildi. Nashr tadqiqot, miniatyuralarning o‘zbek, ingliz, rus tillaridagi tavsiflari bilan ta’minlangan.

Institut fondida saqlanayotgan qo‘lyozma merosni dunyo bo‘ylab targ‘ib qilish maqsadida “O‘zbekiston madaniy merosi” ruknida “Aniq va tabiiy fanlar”, “Islom, falsafa va tasavvuf” hamda “Tarixiy asarlar va hujjatlar” nomli katalog-albomlar o‘zbek, rus va ingliz tillarida chop qilindi.

³ <https://yuz.uz/uz/news/ajdodlarimiz-tafakkuri-va-dahosi-mahsuli->

Institut xodimlarining mustaqillik yillarida olib borgan tadqiqotlari natijalari asosida “O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti nashrlari (1991–2018 yillar)” bibliografiyasi e‘lon qilindi. Unga 513 ta kitob va chet elda nashr etilgan 355 ta ilmiy maqola kiritilgan.

Bugungi kunda olim va mutafakkirlarimizning tarixiy merosini chuqur o‘rganish borasida Xorazm Ma‘mun akademiyasi, Mirzo Ulug‘bek astronomiya maktabi vakillarining ilmiy asarlarini nashr qilish ishlari ustida ham qizg‘in tadqiqotlar olib borilmoqda. Jumladan, Abu Rayhon Beruniyning ko‘p jildlik “Tanlangan asarlar” silsilasini to‘ldirish ishlarining davomi sifatida mazkur silsilaning 4-jildini tashkil qiluvchi, allomaning dorishunoslikka oid “Kitob us-saydana fit tib” (Tabobatda dorishunoslik) kitobining o‘zbek tiliga ilmiy izohli tarjimasi hamda shu silsilaning uchta astronomik risola o‘rin olgan yangi — 8-jildi nashr etilishi ko‘zda tutilgan. Abu Ali ibn Sinoga nisbat berilgan arab tilidagi “Qonuncha” asarining o‘zbek tiliga ilmiy izohli tarjimasi, Jamshid Koshiyning astronomiyaga oid “Ziji xoqoniy” asarining tanqidiy matni va tadqiqi tayyorlanadi.⁴

Islomshunoslik yo‘nalishidagi tadqiqotlar islom ilmlari bo‘yicha Burhoniddin Marg‘inoniyning hanafiy fiqhiga oid arab tilidagi “At-tajnis val mazid” (“Yangi qo‘shilgan masalalar”) asarining o‘zbek tiliga ilmiy izohli tarjimasi, Abu Hafs Nasafiyning arab tilidagi “Mashori’ ash-sharoi” (Fiqhiy masalalar) asarining asl matni nashr qilinadi. Institut fondidagi noyob nusxalarning nashri borasida Husayn Voiz Koshifiyning Alisher Navoiy uchun atalgan “Mavohibi Aliyya” nomli asari avtografi faksimile shaklida chop etilishi rejalashtirilgan.

Shu o‘rinda O‘zbekiston va O‘mon sultonligi o‘rtasidagi do‘stona munosabatlar natijasida Sharqshunoslik instituti uchun qo‘lyozmalarni saqlash va tadqiq etishga mo‘ljallangan, jahon talablariga javob beradigan maxsus bino qurib berilganini alohida ta’kidlash o‘rinlidir. Bino qo‘lyozmalarni saqlash, ta’mirlash, raqamlashtirish uchun dunyo standartlaridagi jihozlar va boshqa moddiy-texnik baza bilan ta’minlangan. Albatta, bu institut faoliyatini takomillashtirish va u yerdagi noyob xazinani zamon talablari asosida raqamlashtirishga xizmat qilmoqda.

Buyuk alloma va shoirlarimiz yaratgan asarlar nafaqat O‘zbekiston, balki dunyo hamjamiyati madaniy merosi xazinasidan munosib o‘rin egallagan. Manbalarning asosiy qismi O‘zFA Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti qo‘lyozmalar xazinasida saqlanadi hamda u haqli ravishda YuNESKOning Madaniy meros ro‘yxatiga kiritilgan. Fondida IX–XX asrning birinchi yarmida yaratilgan turli soha va mazmundagi asarlar, hujjatlar jamlangan.

Shu sababli Sharqshunoslik instituti Markaziy Osiyo, xususan, O‘zbekiston tarixi, fani va o‘tmish madaniyati bilan shug‘ullanuvchi barcha xorijlik olimlarning eng

⁴ O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Ijtimoiy barqarorlikni ta’minlash, muqaddas dinimizning sofligini asrash-davr talabi” mavzusidagi nutqida “Xalq so‘zi” gazetasi 2018-yil 18-iyundagi soni

muhim ilmiy dargohlaridan biriga aylangan. Institut qo‘lyozmalari chet ellik olimlar olib borayotgan ilmiy izlanishlar uchun asosiy tarixiy manba vazifasini o‘taydi. Ularning yakdil fikriga ko‘ra, Markaziy Osiyoning haqqoniy tarixini institut jamg‘armasidagi birlamchi asarlarsiz tasavvur etish mumkin emas.

“Uzbekistan Today” tashkiloti bilan hamkorlikda “O‘zbekiston obidalaridagi bitiklar” kitob-albomining 13-jildi yaratildi. Unda vatanimizdagi me‘moriy yodgorliklar tarixi hamda undagi turli mazmun va xat uslubida bitilgan matnlar talqini o‘zbek, rus, ingliz tillarida taqdim etildi. Bu turkumdagi nashrlar nafaqat ilmiy-ommabop maqsadda foydalanish, balki turizmni rivojlantirishda ham qo‘l kelmoqda.

Sharqshunoslik instituti tegishli tashkilot bilan hamkorlikda “O‘zbekiston madaniy merosi jahon to‘plamlarida” loyihasi doirasida “O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti to‘plami” turkumida “Tarixiy asarlar va hujjatlar”, “Aniq va tabiiy fanlar”, “Badiiy adabiyot”, “Islom, falsafa va tasavvuf” va “Miniatyura va xattotlik namunalari” nomli kitob-albomlarni nashrga topshirdi. 2019 yili avgust oyida “O‘zbekiston — buyuk yo‘llar va tamaddunlar chorrahasi: imperiyalar, dinlar, madaniyatlar” madaniy meros haftaligi doirasida mazkur besh jildlik kitob-albomlarning taqdimoti bo‘lib o‘tdi.

Xalqaro hamkorlikni rivojlantirish maqsadida institut 2017 yili dekabr oyida K.Kekelidze nomidagi Gruziya qo‘lyozmalar milliy markazi, 2019 yili iyun oyida Yaponiyaning Aichi san‘at universiteti, iyulida O‘mon Sultonligining Arxivlar boshqarmasi, sentyabr oyida Qozog‘iston Respublikasi Nodir qo‘lyozmalar va kitoblar milliy markazi bilan o‘zaro ilmiy hamkorlik to‘g‘risida memorandum imzoladi.

Ajdodlar qoldirgan bebaho qo‘l-yozmalarni ta‘mirlash sohasida yetarlicha malaka, tajriba va ko‘nikmaga ega restavratorlar tarafidan zararlangan qo‘lyozmalar, hujjatlar ta‘mirlanib, ularga ikkinchi hayot baxsh etilmoqda.

Respublikamizdagi o‘rta asr manbalarini ta‘mirlash jarayonini faollashtirish va sifatini oshirish maqsadida institut bazasida qo‘lyozmalarni saqlash va restavratsiyasi bo‘yicha xorijiy mutaxassislarning trening kurslari tashkil etilmoqda. Manbalar restavratsiyasi sohasida ilmiy tadqiqotlar ham o‘tkazilib, malakali mutaxassislarning ko‘p yillik tajribalari asosida O‘zbekistonda birinchi marta “Tarixiy hujjatlarning konservatsiyasi va restavratsiyasi”⁵ nomli o‘quv qo‘llanma nashr etildi.

Chet ellik tadqiqotchilarga qulayliklar yaratish hamda xorijiy tashkilotlardagi biz uchun ahamiyatli qo‘lyozmalar bo‘yicha o‘zaro almashinuvni yo‘lga qo‘yish, qo‘lyozma va nodir manbalarni raqamlashtirish maqsadida eng nodir manbalarining raqamli nusxalari yaratilmoqda. Kelgusida bosqichma-bosqich barcha manbalarining elektron nusxalari yaratiladi. Bu esa nodir manbalarining umrini uzaytirishga xizmat

⁵ <https://yuz.uz/uz/news/nomi-tillarda-doston-sarkarda->

qilish bilan birga, asarlarni boshqa xorijiy markazlarga tanishtirish va ular bilan o‘zaro almashuvini yo‘lga qo‘yish imkoniyatini yaratadi.

Germaniyaning Gerde Xenkel fondi bilan hamkorlikda Sharqshunoslik instituti fondida saqlanayotgan qo‘l-yozmalarning ingliz tilidagi elektron katalogi yaratildi. Bu katalogdan bugungi kunda dunyoning xohlagan joyidan turib foydalanish mumkin.

Mamlakatimiz rahbari - O‘qituvchi va murabbiylar kuniga bag‘ishlangan tantanali marosimda so‘zlagan nutqida “O‘zbekistonda yangi Uyg‘onish davri, ya’ni Uchinchi Renessans poydevorini yaratishni o‘zimizga asosiy maqsad qilib belgiladik”, deb aytdi.

Shubhasiz, bu Uyg‘onish — Uchinchi Renessansda yurtimiz hududidan yetishib chiqqan mutafakkirlarning betakror merosini chuqur o‘rganish, uni doimiy harakatdagi qo‘llanmaga aylantirishning o‘rni va ahamiyati beqiyosdir.

Darhaqiqat, IX–XI asrlarda Movarounnahrda nafaqat musulmon ma’naviy madaniyati rivojlandi, balki aniq va tabiiy fanlar, ayniqsa, matematika, astronomiya, tibbiyot, geografiya, tilshunoslik, mumtoz musiqa, tasviriy san’at, turkiy adabiyotning asoslari yaratildi. Shuning uchun bu davr haqli ravishda Birinchi Uyg‘onish davri deb e’tirof etiladi.

Ana shu davrning mahsuli sifatida X asrning oxiri — XI asrning boshlarida Xorazm Ma’mun akademiyasi paydo bo‘ldi.

Amir Temur davlatining yuzaga chiqishi nafaqat Movarounnahr, balki butun Markaziy Osiyo xalqlari madaniyati va adabiyoti, ilmu fanining yuksalishi uchun qulay sharoit yaratdi. Bu davlatning ravnaqi tufayli ona yurtimizda ikkinchi madaniy yuksalish sodir bo‘ldi.

O‘lkamizdagi “Oltin davr” deb yuritiladigan ikkinchi madaniy yuksalish haqida gapirganda, ko‘z oldimizda nomi ilmu ma’rifat osmonida yorqin yulduz kabi porlagan Mirzo Ulug‘bek siymosi hamda u bunyod etgan Samarqand rasadxonasi va akademiyasi, ularda faoliyat yuritgan benazir olimlar gavdalanadi.

Amir Temur va temuriylar davri me’morchiligi namunalari, xususan, Samarqanddagi Shohi Zinda, Go‘ri Amir va Registon majmualari jahon me’morchiligi durdonalari qatorida e’tirof etilgan.

Ulug‘ ajdodlarimiz tomonidan yaratilgan ulkan ilmiy-ma’naviy meros keyinchalik jadidlar deb atalib, nomlari dunyoga tanilgan ko‘plab ilm-fan, adabiyot va madaniyat arboblarning yetishib chiqishiga mustahkam zamin bo‘lib xizmat qildi.

Buning ma’nosi shuki, tarixiy sharoitlar qanday bo‘lganidan qat’i nazar, xalqimizga xos ulug‘ qadriyatlardan biri — ma’naviy vorisiylik an’anasi hech qachon uzilib qolmagan. Prezidentimizning tantanali marosimda so‘zlagan nutqi ma’naviy-madaniy hayotimizdagi ana shunday burilish nuqtalaridan biri sifatida qaralishi va

mamlakatimiz madaniy-ma’naviy hamda ilmiy-texnik taraqqiyotining navbatdagi bosqichi dasturi sifatida qabul qilinishi lozim.⁶

Bugun xalqimizning keng muhokamasiga taqdim etilgan -Prezidentimizning “Mamlakatimiz ta’lim-tarbiya tizimini yanada takomillashtirish, ilm-fan sohasi rivojini jadallashtirishga oid qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi farmoni loyihasida buyuk mutafakkirlarimizning ilmiy va madaniy merosini nashr etish, keng omma va yosh avlodga sodda, tushunarli shakllarda yetkazish bo‘yicha maxsus chora-tadbirlar belgilangan bo‘lib, ularning amaliyotga tatbiq etilishi xalqimizni o‘tmishning bebaho merosi va madaniyati durdonalari bilan yaqindan tanishish imkonini beradi.

XULOSA VA TAVSIYALAR

O‘zbek millati madaniyati va tarixida insonni ilm asoslarini bilib olishga chaqirmagan, bilimning xosiyati haqida yozmagan birorta shoir, yozuvchi yoki olim bo‘lmasa kerak. buyuk bobokalonlarimiz Muhammad ibn Muso al-Xorazmiy, Abu Nasr Forobiy, Ahmad al-Farg‘oniy, Abu Rayhon Beruniy, Abu Ali ibn Sinolarning qalamlariga mansub asarlarning har biri insoniyat uchun mislsiz boylik, bitmas-tuganmas xazinalar konidir. Bu ulug‘ ajdodlarimiz o‘zbek millatining faxri, iftixori ular yaratgan tarixiy, falsafiy, ilmiy badiiy, tibbiy, axloqiy, huquqshunoslikka oid bir qator asarlari hozirgi yoshlarimiz va kelajak avlodning ham istiqbolini ilm-ma’rifat nurlari bilan yoritib turadi.

Biz bunday ajdodlarimiz borligidan faxrlansak arziydi. Biz esa bunga javoban ajdodlarimizga munosib avlod bo‘lishimiz darkor.

O‘zbek xalqiga avlod-ajdodlardan buyuk an’ana, milliy meros bo‘lib o‘tib kelayotgan ilm-fanga o‘chlik, madaniyatga talpinish, odob-axloq qoidalarini chuqur o‘zlashtirib hayotga tatbiq etishga intilish, bilimlarni oshirish, tafakkurni o‘stirib borish kabi xislatlar-millatning faxri iftixoridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. 2022-2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasini “Inson qadrini ulug‘lash va faol mahalla yili”da amalga oshirishga oid Davlat Dasturi /O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60son Farmoni//Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 29.01.2022-y., 06/22/60/0082-son.

2. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси//Халқ сўзи, 2020 йил, 30 декабрь.

3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Ijtimoiy barqarorlikni ta’minlash, muqaddas dinimizning sofliqini asrash-davr talabi” mavzusidagi nutqida “Xalq so‘zi” gazetasi 2018-yil 18-iyundagi soni

⁶ <http://www.insonhuquqlari.uz/oz/news/m10928>

4. Mirziyoyev Sh. Milliy tiklanishdan milliy yuksalish sari. – Toshkent: O‘zbekiston, 2020 yil, 401-bet.
5. Ayupov O. Dunyo Siyosat Jamiyat. – Toshkent: Ziya, 2019 yil, 191-193-betlar.
6. Xayrullaev M. O‘tmish mutafakkirlari ta’lim-tarbiya haqida / Xalq pedagogikasi — inson kamolotining asosi. 1 -kitob. T.: O‘zPFITI, 1992. -110 b.
7. Xayrullayev M. Uyg‘onish davri va sharq mutafakkiri. -T, 1971 312 b.
8. A. Muhammadjonov “O‘rta asrlar tarixi” “Sharq” Toshkent 2017-yil
9. <https://yuz.uz/uz/news/ajdodlarimiz-tafakkuri-va-dahosi-mahsuli->